УДК 338.246.87
doi

С.В. Касьянюк
О.Є. Бурцева
Є.О. Підгора

ОЦІНКА ТА УПРАВЛІННЯ ЕКСПОРТНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ ТОВАРНОЇ ПРОДУКЦІЇ МЕТАЛУРГІЙНИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Мета роботи полягає у дослідженні використання наявного сучасного виробничого потенціалу розвитку металургійної галузі України, аналізі можливих шляхів подолання негативних чинників впливу на галузь з метою забезпечення її сталого розвитку.

Об'єктом дослідження є процес управління експортним потенціалом металургійного комплексу України.

Методи досліджень. Комплексний підхід, систематизація, системний підхід, структурний синтез, логічне узагальнення..

Результати. Проаналізовано сучасний стан металургійної промисловості України. Визначено основні проблеми у розвитку металургійної галузі. Розглянуто основні напрямки подолання проблем і досягнення подальшого сталого розвитку металургійної промисловості України.

Наукова новизна. Визначення основних характеристик ступеня використання наявного сучасного виробничого потенціалу підприємств металургійної галузі України здійснено за допомогою методу аналізу, сутність якого полягає у виявленні тенденцій та причин змін показників господарюючих суб'єктів, використання яких при розробці основних положень формування і розвитку системи управління підприємств чорної металургії забезпечує фундаментальність обґрунтованих пропозицій..

Практична значимість. На засаді систематизації результатів аналізу діяльності підприємств чорної металургії в сучасних умовах визначено основні позитивні складові характеристик ступеня використання наявного сучасного вітчизняного потенціалу господарюючих суб'єктів цієї галузі.

Ключові слова: експортний потенціал, чорна металургія, товарна продукція, конкурентоздатність, ризики, інвестиційна привабливість.

Вступ. Гірничо-металургійний комплекс (ГМК) України залишається одним із базових елементів економіки держави, адже створює близько 30% ВВП та забезпечує 40% валютних надходжень в економіку. Важливість металургійної промисловості в економіці країни пов'язана з тим, що саме ця галузь виготовляє сировину для машинобудування, транспортної та будівельної промисловості. Потенціал гірничо-металургійного комплексу базується на наявності в Україні достатньої власної сировинної бази, наявності великої кількості виробничих потужностей, а також високим рівнем науково-технічного потенціалу. Проте останнім часом ряд негативних економічних, виробничих та політичних факторів призвели до занепаду металургійної промисловості країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням стану, проблем і перспектив гірничо-металургійного комплексу України займалися вчені А. Соколов, І. Кулик, С. Аптекарь, О. Амоша, Ю. Макогон, В. Большаков, Л. Тубольцев, О. Кириченко, О. Катаєва, Д.

Козенков, К. Плавшуда, Л. Верховодова, С. Кулицький, О. Єлісєєва О., В. Волков В., С. Чернобровкіна, Л. Горошкова, І. Нечаєва та інші [1-7].

Відаючи належне внеску науковців у дослідженні використання експортного потенціалу металургійної промисловості України, слід відзначити, що подальшого теоретичного і науково-методичного обґрунтування потребують питання, пов'язані з удосконаленням механізмів реалізації стратегічного управління гірничо-металургійним комплексом.

Мета роботи. Мета роботи полягає у дослідженні використання наявного сучасного виробничого потенціалу розвитку металургійної галузі України, аналізі можливих шляхів подолання негативних чинників впливу на галузь з метою забезпечення її сталого розвитку.

Методи досліджень. Комплексний підхід, систематизація, системний підхід, структурний синтез, логічне узагальнення.

Виклад основного матеріалу. Металургія є основним донором бюджету, головним постачальником валюти в Україну. У докризовий період частка ГМК у

валовому внутрішньому продукті (ВВП) України становила 27%.

Більш як 40% валюти надходило в державу від металургів. З діяльністю ГМК мають прямий і зворотний зв'язок енергетика, вуглевидобуток, машинобудування, будівництво, фінансова сфера тощо. Зазначені та багато інших галузей спираються і працюють на металургійну промисловість. Сьогодні галузь забезпечує близько 500 тисяч робочих місць у найбільш густонаселених регіонах України. Донедавна металургійна промисловість України за обсягами виробництва посідала сьоме місце в світі.

Аналізуючи зовнішньоторговельний баланс України (табл. 1) та товарну структуру зовнішньої торгівлі (табл.2) за 9 місяців 2018 року слід зазначити що за 9 місяців 2018р. експорт товарів та послуг становив 41705,0 млн.дол. США, або 109,3% порівняно з 9 місяцями 2017р., імпорт – 45155,0 млн.дол., або 115,0%. Негативне сальдо становило 3450,0 млн.дол. (за 9 місяців 2017р. також негативне – 1112,5 млн.дол.). [8].

Незважаючи на втрату частини потужностей на непідконтрольній території, металургійним підприємствам, розташованим на контрольованій території, за 6 місяців 2018 р вдалося наростити обсяги виробництва чавуну, сталі і прокату до рівнів, що відповідають або перевищують показники за аналогічний період попереднього року. При цьому частка

металургії у загальному обсязі експорту країни становить 26,1% (див. табл. 2).

Це стало можливим завдяки стабілізації забезпечення підприємств залізорудною сировиною і коксом, а також введення в експлуатацію доменної печі №3 на МК "Запоріжсталь" після докорінної реконструкції.

Станом на червень 2018 року, з основних діючих виробничих потужностей на контрольованій України території в експлуатації перебувають: 20 з 21 доменних печей, 8 з 9 мартенівських печей, 13 з 16 конвертерів, 7 з 15 електропечей і 14 з 14 машин безперервного лиття заготовки.

Ще зовсім недавно українська чорна металургія за обсягами виплавленої сталі посідала 7–8 місце у світі. Згодом вітчизняна чорна металургія перемістилась у світовому рейтингу виробників сталі на 9–10 місця. Якщо Україна за підсумками 2013 р. посіла 7-е місце в рейтингу Світової асоціації виробників сталі (World Steel Association/ WSA), виплавивши 30,4 млн. т сталі, то у 2014 р. наша країна опустилася на 10-е місце з результатом виплавки 27,2 млн. т сталі. У 2015 р. Україна зберегла за собою 10-е місце у світовому рейтингу виробників сталі, хоча вітчизняний обсяг виробництва цієї продукції становив лише 22,9 млн. т. Таким чином Україна наблизилася до країн, що посідають 11–12 місця в означеному світовому рейтингу [9].

Таблиця 1

Зовнішньоторговельний баланс України за 9 місяців 2018 року, (млн.дол. США)

	Експорт		Імпорт		Сальдо	
	9 місяців 2017	9 місяців 2018	9 місяців 2017	9 місяців 2018	9 місяців 2017	9 місяців 2018
Усього (товари і послуги) ¹	38158,0	41705,0	39270,5	45155,0	-1112,5	-3450,0
Країни СНД	7876,0	7945,3	8427,3	10047,5	-551,3	-2102,2
Інші країни світу	30282,0	33759,7	30843,2	35107,5	-561,2	-1347,8
у т.ч. країни ЄС	14466,8	16717,1	16707,6	19035,8	-2240,8	-2318,7
Товари	31323,4	34551,1	35332,5	41019,8	-4009,1	-6468,7
Країни СНД	5049,0	5182,8	7965,3	9572,9	-2916,3	-4390,1
Інші країни світу	26274,4	29368,3	27367,2	31446,9	-1092,8	-2078,6
у т.ч. країни ЄС	12596,7	14612,1	14915,2	16869,6	-2318,5	-2257,5
Послуги	7860,8	8769,3	3939,9	4137,2	3920,9	4632,1
Країни СНД	2832,0	2767,3	462,0	474,6	2370,0	2292,7
Інші країни світу	5028,8	6002,0	3477,9	3662,6	1550,9	2339,4
у т.ч. країни ЄС	2464,1	2878,1	1793,4	2168,1	670,7	710,0

Джерело: [8]

Таблиця 2

Товарна структура зовнішньої торгівлі за 9 місяців 2018 року

Назва товарів	Експорт			Імпорт		
	млн.дол. США	у % до 9 місяців 2017	у % до загально го обсягу	млн.дол. США	у % до 9 місяців 2017	у % до загально го обсягу
Усього	34551,1	110,3	100,0	41019,8	116,1	100,0
у тому числі						
Живі тварини; продукти тваринного походження	886,6	112,1	2,6	636,3	130,7	1,6
Продукти рослинного походження	6632,4	99,9	19,2	1097,6	114,3	2,7
Жири та олії тваринного або рослинного походження	3206,0	92,4	9,3	201,3	102,8	0,5
Готові харчові продукти	2083,6	102,9	6,0	1624,1	124,1	4,0
Мінеральні продукти	3201,4	107,5	9,3	10138,5	114,8	24,7
Продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості	1337,5	114,4	3,9	5230,5	110,4	12,8
Полімерні матеріали, пластмаси та вироби з них	545,5	139,3	1,6	2629,2	110,7	6,4
Шкури необроблені, шкіра вичинена	121,0	115,2	0,4	218,5	118,6	0,5
Деревина і вироби з деревини	1153,2	130,5	3,3	226,7	127,6	0,6
Маса з деревини або інших волокнистих целюлозних матеріалів	419,1	108,6	1,2	801,5	116,8	2,0
Текстильні матеріали та текстильні вироби	633,1	113,7	1,8	1444,4	114,1	3,5
Взуття, головні убори, парасольки	160,4	119,1	0,5	277,7	133,1	0,7
Вироби з каменю, гіпсу, цементу	310,5	114,2	0,9	571,7	120,5	1,4
Перли природні або культивовані, дорогоцінне або напівдорогоцінне каміння	31,5	35,7	0,1	52,2	137,7	0,1
Недорогоцінні метали та вироби з них	9029,9	125,2	26,1	2593,7	119,4	6,3
у тому числі						
чорні метали	7736,2	125,3	22,4	1014,3	123,7	2,5
Машини, обладнання та механізми; електротехнічне обладнання	3433,0	114,4	9,9	8408,2	120,0	20,5
Засоби наземного транспорту, літальні апарати, плавучі засоби	505,6	105,6	1,5	3249,4	105,6	7,9
Прилади та апарати оптичні, фотографічні	104,2	100,6	0,3	626,7	129,1	1,5
Різні промислові товари	612,6	119,3	1,8	600,1	123,3	1,5
Твори мистецтва	0,7	422,8	0,0	1,6	366,4	0,0
Товари, придбані в портах	5,2	137,8	0,0	314,0	211,3	0,8

Джерело: [8]

Однією з головних проблем українського металургійного комплексу є висока залежність від світового попиту та цін на металургійну продукцію, оскільки частка експорту в загальному обсязі виробленого в Україні металопрокату становить більше 80%. Скорочення поставок вітчизняного металопрокату на внутрішній ринок, як і скорочення обсягів його імпорту було обумовлене зменшенням попиту на металопрокат на внутрішньому ринку внаслідок кризового стану української економіки. У 2015 р. українська чорна металургія стала навіть ще більш залежною від кон'юнктури зовнішнього ринку. І це, за умов надзвичайно складної фінансово-економічної ситуації в нашій державі, створює значні труднощі на шляху ефективного розвитку української чорної металургії.

Про нинішню слабкість внутрішнього українського ринку, як споживача вітчизняної металургійної продукції, свідчать, наприклад, аналітичні дані агентства «Метал Експерт» стосовно постачання арматури і катанки на внутрішній ринок, що разом становлять лише близько 20 % від загального обсягу виробництва вітчизняної металургійної продукції. Постачання арматури на внутрішній ринок зменшились у 2015 р. на 22 %, катанки – на 17 %. Проте остання зберегла свої експортні позиції, тоді як по арматурі був спад на 13 %. У цифрах це виглядає так: з 2,74 млн. т виготовленої арматури тільки 0,55 млн. т відправилось на внутрішній ринок, а 2,19 млн. т пішло за межі України. Відповідно з 1,44 млн. т відвантаженої катанки 0,37 млн. т призначалося для потреб України, а 1,07 млн. т – для експорту [9].

Тобто слід зазначити, що першочерговим чинником, який буде визначати попит на продукцію вітчизняного металургійного комплексу є кон'юнктура світового ринку.

Аналіз ситуації на світовому ринку чорних металів спирається на дані Світової асоціації виробників сталі (World Steel Association) по 66 країнам, на які припадало приблизно 99% світового виробництва первинної сталі. Причому 49,5% світового виробництва первинної сталі забезпечував один лише Китай (КНР). А сукупна частка 20 найбільших країн-виробників сталі

перевищувала 90% світового виробництва цього товару. До першої десятки виробників сталі у світі минулого року входили Китай, Японія, США, Індія, Південна Корея, Росія, Німеччина, Туреччина, Бразилія та Україна. Водночас найбільшими за обсягами споживачами сталі у світі були Китай, Європейський Союз, США та Японія. При цьому багато країн, особливо на Близькому та Середньому Сході, у Африці, Південній та Центральній Америці або зовсім не виробляли сталевих продукції, або ж виробляли її недостатньо для повного задоволення власних потреб у цій продукції.

На даний час у світі існує значний резерв потужностей з виплавки сталі, що не залучені до виробничого процесу. Причому наявність значних потужностей з виплавки сталі, що не залучені до виробничого процесу, є непрямым свідченням того, що у разі зростання попиту на сталь зовсім не обов'язково очікувати на аналогічне за темпами зростання цін на неї. У цьому разі ціни на сталь можуть зрости не на багато, а можуть і зовсім не зрости – просто може дещо послабитись конкуренція на світовому ринку. Імовірність подібного перебігу подій важливо враховувати вітчизняним металургам при розробці своєї ринкової стратегії й тактики на коротко- і середньотермінову перспективу.

Одночасно, через загострення конкуренції у світовій чорній металургії, на деяких національних ринках проти сталевих продукції з Китаю та деяких інших країн проводяться розслідування та запроваджуються обмежувальні заходи. Так, Європейський Союз звинуватив російських і китайських виробників сталі в демпінгу. Щоб захистити внутрішніх виробників, влада ЄС запроваджує імпорتنі мита проти російських і китайських заводів. Для російського холоднокатаного прокату імпорتنі мита можуть досягати 26 %, а для китайського – до 16 %. Ці заходи було вжито у зв'язку з великим зростанням обсягів металургійного імпорту до ЄС, принаймні на думку європейців, що завдало шкоди внутрішнім виробникам. Ініціатором антидемпінгового розслідування стала галузева асоціація Eurofer, що об'єднує близько чверті європейських металургійних компаній. Схоже розслідування провела й Туреччина.

«Зменшення напливу дешевого російського й китайського металу має позитивне значення, насамперед, для місцевих виробників, що дозволить їм зайняти цю нішу й поліпшити ціноутворення в даному сегменті», – зазначають у холдингу «Метінвест». При цьому висловлюється думка, що з цієї причини стрибкоподібного зростання експорту українського металу в ЄС навряд чи варто очікувати. Адже мета означених заходів – стимуляція європейського металургійного виробництва, а не українського. «Оскільки ринок Європи – це найбільший сегмент продажів “Метінвесту” (40–45 % сумарно), то відхід з європейського ринку російського й китайського металопродукату позитивно вплине на ціни в сегменті рулонів, – підкреслили в прес-службі цієї компанії. – Для нас це добре, хоча ми присутні в сегменті холоднокатаних рулонів у Європі обмежено. Але створюються гарні перспективи в Європі для нашого холодного переділу. Можливо, згодом “Метінвест” зможе активніше бути присутнім на цьому ринку з більш високою якістю й більш високою доданою вартістю» [9].

Таким чином, попри загострення конкуренції, у тому числі й цінової, на світовому ринку чорних металів, спостерігаються деякі тенденції розвитку цього ринку, насамперед на макрорегіональному рівні, ідеться зокрема про ринок Європейського Союзу. І тому можуть виявитися доволі сприятливі умови для просування продукції українських металургів.

Серед ризиків для експорту української металопродукції можна зазначити:

- уповільнення попиту на сталь в Китаї;
- подальше зростання глобальних виробничих потужностей;
- посилення конкуренції;
- введення нових протекціоністських заходів на ринках Європи і Близького Сходу.

Підприємства металургійної галузі, які належать великому приватному капіталу, виявилися не готовими до всіх викликів, пов'язаних зі світовою кризою, насамперед надвиробництвом чорних металів, падінням попиту на металопродукцію низької якості,

посиленням конкуренції й появою нових гравців на світових ринках: Китаю, Індії й Південної Кореї. Крім того, роками накопичувалися системні проблеми, пов'язані з необхідністю технічного й технологічного переоснащення виробництва, поліпшення якості чорних металів, випуску нових видів сталі й прокату. Металургійні підприємства України в порівнянні з розвинутими країнами миру характеризуються істотним технологічним відставанням і підвищеною енергоємністю. Їхнє устаткування доволі зношене, а технології морально застаріли.

Одним з позитивів у плані модернізації є розширення використання національними підприємствами пилувугільного палива в доменному виробництві. Впровадження цієї технології стало особливо актуальним в умовах підвищення ціни й обмеження поставок газу.

2014–2015 рр. проблем розвитку вітчизняної чорної металургії не поменшало: не лише з'явилися нові, а так чи інакше збереглися і старі. Зокрема, Україна – одна з небагатьох країн світу, де ще використовується застарілий мартенівський спосіб виплавки сталі. Нині мартенівське виробництво перестало бути рентабельним – воно вкрай енергоємне і поступається конвертерній технології щодо рівні якості продукції, ефективності й екологічності. Майже всі лідери світової металургії відмовилися від мартенів на користь кисневих конвертерів або електросталеплавильних комплексів. Мартенівське виробництво в Україні поки що використовують на «Запоріжсталі», «АрселорМіттал Кривий Ріг» та Алчевському меткомбінаті [9].

Як показує світовий досвід, модернізація металургійного виробництва є особливо ефективною у поєднанні з удосконаленням асортименту металургійної продукції. Як приклад можна навести повідомлення у ЗМІ про те, що найбільша українська гірничо-металургійна група «Метінвест» вперше в Україні почала виробництво атмосферостійкого прокату, що відповідає європейському стандарту. Маріупольські металургійні комбінати ім. Ілліча й «Азовсталь» групи «Метінвест» у січні цього року почали виробництво товстостілового прокату з конструкційної сталі, стійкої до атмосферної корозії, за

європейським стандартом EN 10025-5 і вже мають контракти на поставку цієї продукції до ЄС. Раніше зазначений вид сталі в Україні не випускався. Також Маріупольський металургійний комбінат ім. Ілліча освоїв виробництво оцинкованого рулонного прокату за європейським стандартом EN 10346. Продукція застосовується в будівництві для виготовлення легких будівельних тонкостінних конструкцій (ЛСТК) і несучих профнастилів. Отримані механічні властивості продукції повністю відповідають вимогам європейського стандарту. Перші 1300 т нової продукції вже відвантажено споживачам у Польщу. Оцинковані рулони, що випускаються за стандартом EN 10346, користуються стабільним попитом як на ринку України й країн СНД, так і на експортних напрямках. Раніше ММК ім. Ілліча вже налагодив серйєне виробництво оцинкованих рулонів з марок S320GD і S350GD (застосовуються для виготовлення ЛСТК), а також прокату з марки DX51D (використовується для виробництва покрівлі й вентиляційних і водостічних систем, віконних профілів і інших виробів). У 2015 р. «Метінвест» поставив на близько 88 тис. т прокату з цих марок сталі, у тому числі 3 тис. т – на ринки Південно-Східної Європи й Близького Сходу.

Зростаюча конкуренція та несприятлива для українських металургів кон'юнктура на ринках збуту їх продукції загострили відносини вітчизняних металургійних компаній із суміжниками (постачальники металобрухту та перевізники).

Проведений вище аналіз показав, що українські металургійні підприємства останнім часом стикаються із широким колом проблем як зовнішнього, так і внутрішнього характеру. Причому вагома частка цих проблем має доволі давнє походження і значною мірою є наслідком суттєвих помилок в управлінні вітчизняною чорною металургією.

Для розуміння перспектив вітчизняної чорної металургії слід брати до уваги не лише її нинішні проблеми, а й те, що за період незалежності України ця галузь пройшла ряд етапів свого розвитку. Нині, як зазначалося вище, ця галузь перебуває під контролем кількох потужних бізнес-груп,

що за самою природою свого функціонування мають транснаціональний характер. До того ж надзвичайно висока залежність ефективності роботи українських металургійних підприємств від кон'юнктури світового ринку поєднується зі слабкістю внутрішнього ринку як споживача вітчизняної металургійної продукції. Така географія продажу українських чорних металів об'єктивно обмежує набір прямих й, особливо, непрямих засобів впливу української влади на функціонування та розвиток вітчизняної чорної металургії.

За умов загострення конкуренції на світовому ринку чорних металів, для українських металургів вкрай важливо освоювати не лише нові географічні ринки, а й нові товарні ринки у регіонах, де вже присутня українська продукція. Одним з таких доволі перспективних ринків, де ще вкрай низька присутність вітчизняних металургів, на думку деяких фахівців, є європейський ринок ливарної продукції (лиття). Утім, «незважаючи на наявність у ЄС досить привабливої ніші для українських виробників лиття, вихід на європейський ринок вимагає значних витрат часу і зусиль. Зокрема, основними перешкодами є технічна відсталість багатьох ливарних підприємств, що тягне за собою нездатність відповідати вимогам до якості продукції.

Тому для освоєння цього сегмента європейського ринку вітчизняним підприємцям, як до речі й інших нових для них географічних і товарних ринків продукції чорної металургії, потрібен певний час. Тому цього року не варто очікувати, що українська чорна металургія, навіть за умов виходу на нові ринки збуту, зможе радикально збільшити обсяги експорту своєї продукції. Це – перспектива більш віддаленого періоду. Та й то лише за умов відповідної цілеспрямованої роботи.

Взагалі, цілий ряд експертів також вважає, що українські металургійні компанії повинні від продажу напівфабрикатів і сировини переходити до експорту металопродукції з високою часткою доданої вартості. Однак висловлюється й думка про те, що зазначена стратегія, за умов глобального скорочення попиту на металургійну продукцію не може служити панацеєю для наших металургійних підприємств. Зазначається також, що випуск металопродукції «преміум-класу» вимагає й

вищої кваліфікації персоналу (більших витрат на оплату праці), і кращого устаткування, що також тягне за собою додаткові значні витрати.

Таким чином, не виключено, що якщо конфлікт на Донбасі не переходитиме у «гарячу» фазу й буде зберігатися принаймні в «замороженому» стані, а кон'юнктура світового ринку чорних металів поступово поліпшуватиметься, то Україна зможе не лише зберегти своє 10 місце у світовому рейтингу виробників сталі, а й виробити для зовнішнього та свого внутрішнього ринку близько 30 млн т сталі. При цьому дуже ймовірно, що вітчизняні металургійні підприємства протягом зазначеного періоду поступово збільшуватимуть питому вагу продукції з високою часткою доданої вартості в сукупних обсягах виробленої ними продукції. Серйозно завадити подібному тренду розвитку української чорної металургії можуть або значне погіршення кон'юнктури світового ринку сталі та інших чорних металів, або ж розгортання масштабних воєнних дій на Донбасі.

Обговорення результатів.

У загальному обсязі експорту країни достатньо велика частка експортованої продукції припадає на продукцію металургійних підприємств, що обумовлює необхідність подальшого впровадження стабілізаційних заходів стосовно подолання негативного впливу наслідків військового конфлікту на Донбасі завдяки втраті частини потужностей ГМК. Обсяги експортної орієнтації продукції металургійних підприємств регулюється, перш за все, кон'юнктурою світового ринку у визначеному конкурентному середовищі.

В останні роки у зв'язку з проявом у світовій торгівлі випадків демпінгу цін, Європейський Союз запровадив імпорتنі мита проти деяких російських й китайських заводів-виробників металургійної продукції. У зв'язку з цим для вітчизняних виробників металургійної галузі з'являється можливість успішного просування зі своєю продукцією

Список літератури

1. Полькіна А. С. Аналіз сучасного стану та тенденцій розвитку металургії / А. С. Полькіна. // Управління розвитком. – 2014. – С. 134–137.
2. Козенков Д. Є. Аналіз стану чорної металургії України: сучасні проблеми та

на ринках металопрокату, зокрема в сегменті холодного переділу й ливарної продукції. Ці тенденції можна віднести до зовнішніх факторів, що забезпечують можливість зростання експортного потенціалу металургійної галузі України. Разом з тим можна виділити внутрішні фактори, які успішно впроваджуються на металургійних підприємствах і сприятимуть забезпеченню їх конкурентних переваг, зокрема, це: технологічні новації, вдосконалення асортименту, доведення якості металургійної продукції до європейських стандартів.

У зв'язку з цим, управління експортним потенціалом доцільно здійснювати завдяки інноваційному техніко-технологічному оновленню можливостей металургійних підприємств, що і актуалізує подальші дослідження в цьому напрямку.

Висновок. Сучасний стан металургійної промисловості України є досить складним, що обумовлено багатьма факторами, зокрема військовими діями в зоні АТО, несприятливою кон'юнктурою на світових ринках металургійної продукції, а також застарілістю технологій і засобів виробництва.

Проведені дослідження довели наявність в Україні експортного потенціалу щодо товарної продукції металургійних підприємств, продукція яких не тільки має 26,1 % у загальному обсязі експорту країни, але й дозволяє успішно функціонувати супутнім галузям економіки.

Основними напрямками подолання проблем є: підвищення рівня інвестиційної привабливості підприємств металургійної промисловості; диверсифікація зовнішніх ринків збуту; оптимізація виробничих процесів та введення інновацій; розширення асортименту продукції; стимулювання внутрішнього споживання металургійної продукції, досягнення оптимального співвідношення між внутрішнім і зовнішнім споживанням.

шляхи розвитку [Електронний ресурс] / Д. Є. Козенков, О. В. Цимбалюк // Ефективна економіка. – 2013. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2225>.

3. Большаков В. І. Чорна металургія і національна безпека України / В. І.

Большаков, Л. Г. Тубольцев. // Вісн. НАН України. – 2014. – С. 48–58.

4. Кулицький С. Проблеми розвитку українського гірничо-металургійного комплексу на сучасному етапі [Електронний ресурс] / С. Кулицький // Україна: події, факти, коментарі. – 2015. – № 15. – С. 41–62. – Режим доступу: <http://nbuviap.gov.ua/images/ukraine/2015/ukr15.pdf>.

5. Чернобровкіна С. В. Сучасний стан та проблеми металургійної та машинобудівної промисловості України / С. В. Чернобровкіна. // Вісник НТУ "ХПІ". – 2015. – С. 62–68.

6. Кириченко О. О. Дослідження розвитку гірничометалургійного комплексу України / О. О. Кириченко. // Сталый розвиток економіки. – 2012. – С. 34–39.

7. Кулик І. М. Сучасний стан та основні фактори розвитку чорної металургії в Україні / І. М. Кулик. // Бізнесінформ. – 2012. – С. 116–121.

8. Державна служба статистики України: офіційний сайт. – [Електронний ресурс]. – URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

9. Кулицький С. Українська чорна металургія: стан, проблеми, перспективи [Електронний ресурс]. *Україна: події, факти, коментарі*. – 2016. № 5. – С. 44–65. – URL: <http://nbuviap.gov.ua/images/ukraine/2016/ukr5.pdf>.

References

1. Pol'kina, A. S. (2014). "Analysis of the current state and trends of metallurgy". *Upravlinnya rozvytkom*. pp. 134–137.

2. Kozenkov, D. YE. ta Tsymbalyuk, O. V. (2013). *Analiz stanu chornoyi metalurhiyi Ukrayiny: suchasni problemy ta shlyakhy*

rozvytku [Analysis of the state of ferrous metallurgy in Ukraine: current problems and ways of development], *Efektivna ekonomika*. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2225>.

3. Bol'shakov, V. I. ta Tubol'tsev, L. H. (2014). "Ferrous metallurgy and national security of Ukraine", *Visn. NAN Ukrayiny*, pp. 48–58.

4. Kulitsky, S. (2015). *Problemy rozvytku ukrayins'koho hirnycho-metalurhiynoho kompleksu na suchasnomu etapi* [Problems of development of the Ukrainian mining and metallurgical complex at the present stage], *Ukrayina: podiyi, fakty, komentari*. URL: <http://nbuviap.gov.ua/images/ukraine/2015/ukr15.pdf>.

5. Chernobrovkina, S. V. (2015). "Current state and problems of metallurgical and machine-building industry of Ukraine", *Visnyk NTU "KHPI"*, pp. 62–68.

6. Kyrychenko, O. O. (2012). "Research of the development of mining and metallurgical complex of Ukraine", *Stalyy rozvytok ekonomiky*, pp. 34–39.

7. Kulyk, I. M. (2012). "The current state and main factors of development of ferrous metallurgy in Ukraine", *Biznesinform*, pp. 116–121.

8. State Statistics Service of Ukraine: official site. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

9. Kulitsky, S. (2016). "Ukrainian Ferrous Metallurgy: Status, Problems, Prospects", *Ukrayina: podiyi, fakty, komentari*, vol. 5, pp. 44–65. URL: <http://nbuviap.gov.ua/images/ukraine/2016/ukr5.pdf>.

Касьянюк Сергій Володимирович – к.т.н., доцент, Донбаська державна машинобудівна академія (84300, Україна, Донецька область, м. Краматорськ, вул. Академічна, 72).

e-mail: skasyanuk16@gmail.com

Бурцева Олена Єгорівна – к.е.н., доцент, Донбаська державна машинобудівна академія (84300, Україна, Донецька область, м. Краматорськ, вул. Академічна, 72).

e-mail: burtseva74elena@gmail.com

Підгора Єлизавета Олександрівна – к.т.н., доцент, Донбаська державна машинобудівна академія (84300, Україна, Донецька область, м. Краматорськ, вул. Академічна, 72).

e-mail: podgora.elis@gmail.com

EVALUATION AND MANAGEMENT OF EXPORT POTENTIAL OF GOODS PRODUCTS OF METALLURGICAL ENTERPRISES OF UKRAINE

The purpose of the work is to investigate the use of existing modern production potential of development of metallurgical industry of Ukraine, to analyze possible ways of overcoming negative factors of influence on the industry in order to ensure its sustainable development.

The object of the research is the process of managing the export potential of the metallurgical complex of Ukraine.

Research Methods. Complex approach, systematization, systematic approach, structural synthesis, logical generalization ..

Results. The current state of the metallurgical industry of Ukraine is analyzed. The main problems in the development of the metallurgical industry are identified. The basic directions of overcoming problems and achievement of further sustainable development of metallurgical industry of Ukraine are considered.

Scientific novelty. Determination of the main characteristics of the degree of utilization of the present modern production potential of the enterprises of the metallurgical industry of Ukraine is carried out by the method of analysis, the essence of which is the revealed tendencies and reasons for changes in the indicators of economic entities, the use of which in the development of the basic provisions of the formation and development of the management system of enterprises of the metallurgical industry provides the fundamental valid proposals ..

Practical importance. On the basis of the systematization of the results of the analysis of the activity of ferrous metallurgy enterprises in modern conditions, the main positive components of the degree of utilization of the existing modern domestic potential of economic entities of this industry have been determined.

Keywords: export potential, ferrous metallurgy, commodity products, competitiveness, risks, investment attractiveness.

Kasyanyuk Sergiy Volodymyrovych - PhD in Engineering sciences, Associate Professor of the Enterprise Economics Department, Donbass State Machine-Building Academy (84300, Ukraine, Donetsk Region, Kramatorsk, 72 Academic Street).
e-mail: skasyanuk16@gmail.com

Burtseva Olena Yehorivna - PhD in Economics, Associate Professor of the Enterprise Economics Department, Donbass State Machine-Building Academy (84300, Ukraine, Donetsk Region, Kramatorsk, 72 Academic Street).
e-mail: burtseva74elena@gmail.com

Pidhora Yelyzaveta Aleksandrovna PhD in Engineering sciences, Associate Professor of the Enterprise Economics Department, Donbass State Machine-Building Academy (84300, Ukraine, Donetsk Region, Kramatorsk, 72 Academic Street).
e-mail: podgora.elis@gmail.com

ОЦЕНКА И УПРАВЛЕНИЕ ЭКСПОРТНЫМ ПОТЕНЦИАЛОМ ТОВАРНОЙ ПРОДУКЦИИ МЕТАЛЛУРГИЧЕСКИХ ПРЕДПРИЯТИЙ УКРАИНЫ

Цель работы заключается в исследовании использования имеющегося современного производственного потенциала развития металлургической отрасли Украины, анализе возможных путей преодоления негативных факторов влияния на отрасль с целью обеспечения ее устойчивого развития.

Объектом исследования является процесс управления экспортным потенциалом металлургического комплекса Украины.

Методы исследований. Комплексный подход, систематизация, системный подход, структурный синтез, логическое обобщение ..

Результаты. Проанализировано современное состояние металлургической промышленности Украины. Определены основные проблемы в развитии металлургической отрасли. Рассмотрены основные направления преодоления проблем и достижения дальнейшего устойчивого развития металлургической промышленности Украины.

Научная новизна. Определение основных характеристик степени использования имеющегося современного производственного потенциала предприятий металлургической отрасли Украины осуществлено с помощью метода анализа, сущность которого заключается в выявлении тенденций и причин изменения показателей хозяйствующих субъектов, использование которых при разработке основных положений формирования и развития системы управления предприятиями черной металлургии обеспечивает фундаментальность обоснованных предложений ..

Практическая значимость. На принципе систематизации результатов анализа деятельности предприятий черной металлургии в современных условиях определены основные положительные составляющие характеристик степени использования имеющегося современного отечественного потенциала хозяйствующих субъектов этой отрасли.

Ключевые слова: экспортный потенциал, черная металлургия, товарная продукция, конкурентоспособность, риски, инвестиционная привлекательность.

Касьянюк Сергей Владимирович - к.т.н., доцент, Донбасская государственная машиностроительная академия (84300, Украина, Донецкая область, Краматорск, ул. Академическая, 72).
e-mail: skasyanuk16@gmail.com

Бурцева Елена Егоровна - к.е.н., доцент, Донбасская государственная машиностроительная академия (84300, Украина, Донецкая область, Краматорск, ул. Академическая, 72).
e-mail: skasyanuk16@gmail.com

Подгора Елизавета Александровна — к.т.н., доцент, Донбасская государственная машиностроительная академия (84300, Украина, Донецкая область, Краматорск, ул. Академическая, 72).
e-mail: podgora.elis@gmail.com